15/11/2018

Όταν η “θυγατέρα” γίνεται “αδελφή” Εκκλησία

/ Γνώμες

Του Αρχιμ. Γεράσιμου Φραγκουλάκη, Αννόβερο Γερμανίας

Το εσχάτως ανακύψαν θέμα με την Εκκλησία της Ουκρανίας δεν έχει να κάνει τόσο με την ανάδειξη “κυριαρχικών” δικαιωμάτων του Πατριαρχείου Μόσχας, όσο με την προσπάθεια αμφισβήτησης παρομοίων και άνευ εισαγωγικών κυριαρχικών και κανονικών δικαιωμάτων του Οικουμενικού Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως. Όπως έχουν καταδείξει τα κατά καιρούς τεκταινόμενα, το πρόβλημα για το Πατριαρχείο της Μόσχας έγκειται ακριβώς στον ορισμό του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως ως Οικουμενικού˙ τίτλο τον οποίο όμως το Πατριαρχείο Μόσχας εντόνως αμφισβητεί και προτάσσοντας ως επιχείρημα τον μεγάλο αριθμό πιστών που ανήκουν σε αυτό, προσπαθεί να αυξήσει την επιρροή του σε όλο τον Ορθόδοξο κόσμο.

Στο πλαίσιο μάλιστα αυτό έχουν αναπτύξει και την θεωρία της “Τρίτης Ρώμης” που είναι η Μόσχα ως διάδοχος της κληρονομιάς της αρχαίας Ρώμης, που είναι και η πρώτη Ρώμη, με δεύτερη την Κωνσταντινούπολη. Η θεωρία αυτή βέβαια καταρρίπτεται και ιστορικά αλλά και εκκλησιολογικά. Ιστορικά διότι ποτέ δεν υπήρξε δεύτερη Ρώμη, η ιστορία αναγνωρίζει παλαιά Ρώμη και εννοεί την Ρώμη της Ιταλίας, πρωτεύουσα του Ρωμαϊκού κράτους, η οποία αργότερα ονομάστηκε παλαιά Ρώμη και τη νέα Ρώμη που είναι η Κωνσταντινούπολη μετά την μεταφορά

της πρωτεύουσας του Ρωμαϊκού κράτους από την Ρώμη της Ιταλίας στο Βυζάντιο της Ανατολικής Θράκης που ονομάσθηκε Νέα Ρώμη. Εκκλησιολογικώς, με βάση τον 28ο κανόνα της Δ΄ Οικουμενικής Συνόδου ο οποίος αναφέρεται στην Εκκλησία της Νέας Ρώμης-Κωνσταντινουπόλεως, η οποία μετά την απομάκρυνση του Πάπα της παλαιάς Ρώμης είναι η Πρωτόθρονος Εκκλησία.

Θέλοντας προφανώς το Πατριαρχείο Μόσχας να τονίσει την αριθμητική υπεροχή του, καίτοι επισήμως πρωτίστως ονομάζεται Πατριαρχείο Μόσχας, προβάλλει περισσότερο την ονομασία του ως Εκκλησία “πασών των Ρωσσιών”, τίτλος βαρύγδουπος, γεωγραφικά περιεκτικός και αριθμητικά πληθωρικός. Όσον αφορά τώρα στον αριθμό των Ορθοδόξων Χριστιανών, θα πρέπει μάλλον να κρατήσουμε μικρό καλάθι. Όπως αναφέρει η εφημερίδα “Novie Isvestia” βάσει στοιχείων που μετέδωσε το ρωσικό πρακτορείο “Interfax” επικαλούμενο τις δηλώσεις της επίσημης εκπροσώπου του ρωσικού υπουργείου Εσωτερικών Ιρίνα Βόλκ μόνο ένας στους πενήντα Ρώσους εκκλησιάστηκε τα περασμένα Χριστούγεννα στη Ρωσία, δηλαδή ποσοστό μικρότερο του 2% το οποίο βεβαίως γίνεται ακόμη μικρότερο, όσον αφορά στον μέσο όρο εκκλησιασμού όλου του έτους.

Όπως γράφει η εφημερίδα τα γεγονότα επιβεβαιώνουν τα συμπεράσματα και τις παρατηρήσεις των κοινωνιολόγων που λένε ότι, παρά την έντονη θρησκευτική προπαγανδιστική δραστηριότητα, την συμμετοχή ανωτέρων αξιωματούχων του κράτους στις διάφορες θρησκευτικές εκδηλώσεις, η Ρωσία παραμένει χώρα αθέων παρόλο που πάνω από 70% του πληθυσμού της που ανέρχεται στα 147 εκατομμύρια περίπου, τους εμφανίζουν ως Ορθοδόξους Χριστιανούς.

Αποτελεί επίσης γεγονός ότι οι θρησκευόμενοι Ρώσοι σε μεγάλο ποσοστό καταφέρνουν με την γενικότερη εμφάνισή τους, η οποία χαρακτηρίζεται από ευσεβοφάνεια, να κατακτούν την συμπάθεια των άλλων Ορθοδόξων και όχι μόνο. Όποιος όμως τους συναναστραφεί θα διαπιστώσει ότι η πίστη τους αυτή περισσότερο έχει εθνικό, παρά εκκλησιαστικό υπόβαθρο.

Στην προσπάθεια της αύξησης και διατήρησης της επιρροής του Πατριαρχείου Μόσχας στην Ορθόδοξη Εκκλησία συνολικώς, οφείλεται και η στάση που έχει έναντι της επικειμένης χορηγήσεως αυτοκεφαλίας από το Οικουμενικό Πατριαρχείο στην Εκκλησία της Ουκρανίας.

Τα ιστορικά γεγονότα που αφορούν στις σχέσεις Ρωσίας Ουκρανίας σε επίπεδο εκκλησιαστικό είναι γνωστά. Σήμερα που προτίθεται το Οικουμενικό Πατριαρχείο να παραχωρήσει αυτοκεφαλία στην Εκκλησία της Ουκρανίας ήχησαν από πλευράς Μόσχας τα τύμπανα του πολέμου! Τα δικαιώματα που έχει μέχρι τώρα επί της Εκκλησίας της Ουκρανίας τα επεκτείνει και τα εντάσσει στη λογική του

ιδιοκτησιακού καθεστώτος, παρόλο που γνωρίζει με ποιο τρόπο και για ποιο λόγο τα απέκτησε.

Η στάση αυτή του Πατριαρχείου της Μόσχας έχει να κάνει με τις παρενέργειες που δημιουργούνται αφότου η “θυγατέρα” έγινε “αδελφή” Εκκλησία. Διότι και η Εκκλησία της Ρωσίας ήταν “θυγάτηρ” Εκκλησία της Εκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, διεκδίκησε όμως “το επιβάλλον μέρος της ουσίας”, το πήρε ετσιθελικά, όπως ετσιθελικά το 1589 αναγνωρίσθηκε και ως Πατριαρχείο. Έτσι η “θυγατέρα” έγινε “αδελφή”, όπως συνέβη και με τις άλλες Εκκλησίες, εξαιρουμένων των τριών εκ των τεσσάρων πρεσβυγενών Πατριαρχείων (Αλεξανδρείας, Αντιοχείας και Ιεροσολύμων) και της Εκκλησίας της Κύπρου που η εκκλησιαστική τους υπόσταση έχει καθιερωθεί με αποφάσεις Οικουμενικών Συνόδων.

Αφ’ ότου λοιπόν η “θυγάτηρ” Εκκλησία της Ρωσίας έγινε “αδελφή” Εκκλησία άρχισε να διεκδικεί πολλά, αν όχι όλα τα δικαιώματα της Μητρός Εκκλησίας της Κωνσταντινουπόλεως. Ιδιαιτέρως από τον 19ο αιώνα και μετά οι διεκδικήσεις της Ρωσίας ολοένα και αυξάνονται με την ολοφάνερη πρόθεση του Πατριαρχείου Μόσχας να διεκδικεί συντονιστικό και επομένως πρωταγωνιστικό ρόλο στα της Οικουμενικής Ορθοδοξίας, δημιουργώντας και τα ανάλογα προβλήματα, όπως το 1948 που βιαίως προσάρτησε την Εκκλησία της Ουγγαρίας, όπως το 1970 που παραχώρησε, κάνοντας υπέρβαση αρμοδιοτήτων, αυτοκεφαλία στην Ρωσική Εκκλησία της Αμερικής (OCA), όπως το 1996 που αντέδρασε κόπτοντας την Κοινωνία με το Οικουμενικό Πατριαρχείο επειδή το δεύτερο επανενεργοποίησε το καθεστώς αυτονομίας της Εκκλησίας της Εσθονίας, όπως το 2016 που προσπάθησε να τορπιλίσει την σύγκληση της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου στην Κρήτη, όπως και τώρα, που προσπαθεί να αποτρέψει την εκχώρηση αυτοκεφαλίας από το Οικουμενικό Πατριαρχείο στην Εκκλησία της Ουκρανίας και έχει διακόψει και πάλι την Κοινωνία με το Οικουμενικό Πατριαρχείο. Αν καταγράφαμε και τις περιπτώσεις εκείνες που δημιουργούσε προσκόμματα στις Προσυνοδικές Συνάξεις θα χρειάζονταν αρκετές σελίδες.

Σε όλες τις περιπτώσεις όπως ιστορικώς επιβεβαιώνεται, τελικώς ίσχυσε εκείνο που επιβάλλουν οι ιεροί κανόνες της Ορθοδόξου Εκκλησίας και σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί το Πατριαρχείο Μόσχας να ισχυρισθεί ότι δικαιώθηκε για τις επιλογές του και την στάση που κράτησε και συνεχίζει να έχει.

Μπορεί ο Προκαθήμενος της Εκκλησίας της Ρωσίας να διατυμπανίζει πως είναι ο μοναδικός ελεύθερος Πατριάρχης, όμως φαίνεται ξεκάθαρα ότι η “ελευθερία” του αυτή στηρίζεται στη δύναμη και την ισχύ που του παρέχουν απλόχερα οι κοσμικοί άρχοντες της χώρας του. Και εν πάση περιπτώσει άλλη η ελευθερία του κόσμου

και άλλη η ελευθερία του Θεού. Η ελευθερία δεν εκφράζεται με τις επιλογές που μπορούμε να κάνουμε, αλλά με την διάθεση που τις κάνουμε ανεξαρτήτως αποτελέσματος, αρκεί να τις κάνουμε με την καρδιά μας. Μόνο τότε ο άνθρωπος και ιδιαιτέρως ο άνθρωπος του Θεού είναι ελεύθερος. Οι Μάρτυρες της Πίστεώς μας αλυσοδέσμιοι σύρονταν στο μαρτύριο και όμως ήταν αληθινά ελεύθεροι, γιατί τα δεσμά και τα μαρτύρια αφορούσαν μόνο στο σώμα τους και όχι στην καρδιά και στην ψυχή τους.

Θα αναρωτηθούν ίσως κάποιοι, γιατί οι υπόλοιπες Εκκλησίες δεν τηρούν ομοιόμορφη θέση στο θέμα της εκχώρησης αυτοκεφαλίας στην Εκκλησία της Ουκρανίας από το Οικουμενικό Πατριαρχείο; Ίσως η στάση κάποιων από αυτές να έχει να κάνει με την “ελευθερία” του Πατριάρχη Κυρίλλου. Το θέμα πάντως που έχει προκύψει θα μπορούσε, όπως και άλλη φορά γράψαμε, να είχε επιλυθεί στην Αγία και Μεγάλη Σύνοδο της Κρήτης το 2016. Όμως τότε η “ελευθερία” του Ρώσου Πατριάρχη του επέβαλε να την τορπιλίσει.

Σε συνέντευξή του ο Μητροπολίτης Βολοκολάμσκ Ιλαρίων λέει ότι, στις προεργασίες της Πανορθοδόξου Συνόδου είχε επιτευχθεί συμφωνία αρχής, ότι το αυτοκέφαλο στο εξής θα χορηγούταν με συναίνεση όλων των κατά τόπους Εκκλησιών. Ας πηγαίνατε Δεσπότη μου στην Σύνοδο και να κάνατε την συμφωνία αρχής απόφαση της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου. Τώρα, “στερνή μου γνώση και να σ’ είχα πρώτα!”.

ΠΗΓΗ: fanarion.blogspot.com